

Φυσικό Περιβάλλον

Το φθινόπωρο στην Ελλάδα είναι αναμφισβήτητο, η πιο επιθυμητή εποχή για φυσιολάτρες, φωτογράφους, ρομαντικούς περιηγητές. Το φετινό φθινόπωρο είχε μια ιδιαιτερότητα: οι υψηλές θερμοκρασίες και η περιορισμένη εμφάνιση βίαιων καιρικών φαινομένων παρέτειναν τη διάρκειά του σημαντικά. Δεν θα μπορούσαμε να μην επωφεληθούμε. Πήραμε, λοιπόν, τα βουνά.

Δασικό χωριό Ερυμάνθου

Η Ροδόπη των χρωμάτων

ΚΕΙΜΕΝΟ: Θεόφιλος Μπασγιουράκης
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Άννα Καλαϊτζή

ΡΟΔΟΠΗ ΜΑΓΙΚΗ, ΜΟΝΑΔΙΚΗ.

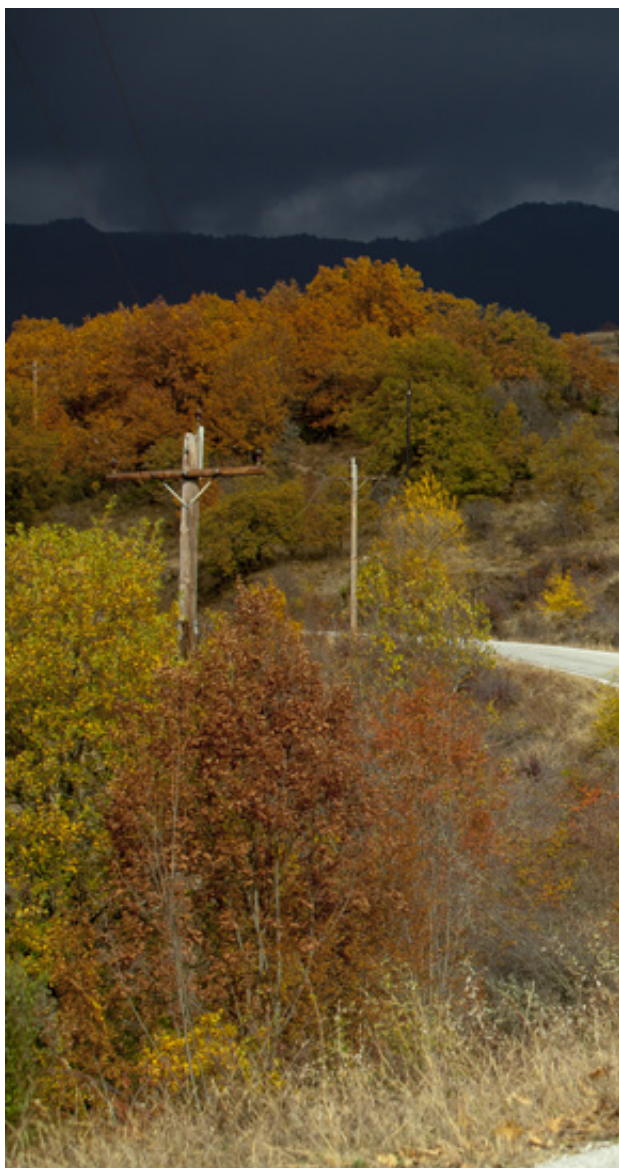
Θα διακινδυνέψω μια διαπίστωση καθάρως προσωπική: θεωρώ την οροσειρά της Ροδόπης ως το θεαματικότερο -από άποψη χρωματικής ποικιλίας- ελληνικό βουνό. Τεκμηριώνω την άποψή μου στο γεγονός, ότι το ορεινό συγκρότημα της Ροδόπης φιλοξενεί στις αχανείς εκτάσεις του όλη την συναρπαστική γκάμα των φυλλοβόλων, αιθαιλών και κωνοφόρων δέντρων που απαντούν στο σύνολο των ελληνικών βουνών. Πλατάνια, ιτιές και καστανιές, λεύκες, καραγάτσια και φλαμουριές, γάβροι, φράξει και σφενδάμια όλων των ειδών, κουμαριές, σκλήθρα, βαλανιδιές και οξυές, πουρνάρια, κέδρα, ρείκια και κυπαρίσσια, έλατα και πεύκα. Και βέβαια, η μοναδική στην Ελλάδα παρουσία των ψυχρόβιων ειδών, της **ερυθρελάτης** και της **σημύδας**, που απαντούν στην κεντρική και βόρεια Ευρώπη, Ρωσία και Σκανδιναβία.

Κάθε φορά, λοιπόν, που τα πρώτα φύλλα κιτρινίζουν στα κλαδιά, ο νους και οι αναμνήσεις μου με κατευθύνουν, με μια ακατανίκητη ώση προς την Ροδόπη, σε τόπους από χρόνια αγαπημένους: στο Δάσος Ελατιάς Δράμας και στο θρυλικό Παρθένο Δάσος Φρακτού, στα ορεινά του Παρανεστίου με τα εκπληκτικά δασικά συμπλέγματα, τους καταρράκτες και τις χαράδρες, στα υψίπεδα της Χαϊντούς και του Ερύμανθου, στον καταρράκτη του Λειβαδίτη και στην κορυφή του Γυφτόκαστρου....

Τι πρώτα να θυμηθώ από την Ροδόπη!

ΣΤΙΣ ΑΝΗΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ

Παρά την δεδομένη αδυναμία μου για τον τόπο, πολύ δύσκολα θα μπορούσα να φανταστώ, ότι το φετινό φθινόπωρο θα έπαιρνα τρεις φορές τις ανηφοριές για τα υψίπεδα της Ροδόπης. Η αρχική επίσκεψη ήταν στα μέσα του Οκτώβρη, στο πρώτο χρωματικό σκίρτημα των φύλλων του φθινοπώρου. Ήταν -κυρίως- μια προσέγγιση διερευνητική, με ελάχιστα θεαματικούς και δραματικούς χρωματι-

Ανηφορίζοντας για τον Λειβαδίτη. Στα ορεινά επικρατούν συνθήκες καταιγίδας με δραματικό φόντο κατάμαυρου ουρανού. Είναι το ιδανικό σκηνικό για την ανάδειξη του ηλιόλουστου πρώτου πλάνου, διακοσμημένου με τα εκτυφλωτικά χρώματα των δέντρων του φθινοπώρου.

σμούς. Το φθινόπωρο ήταν πολύ νεαρό ακόμη. Μόνον στα υψίπεδα του Λειβαδίτη και Ερύμανθου είχαν αρχίσει να σκουραίνουν τα φύλλα της οξυάς. Στα τέλη του Οκτώβρη, όμως, στην ίδια περιοχή, συνοδέψαμε με την Άννα μια πολυμελή ομάδα μελών του Φυσιολατρικού και Πεζοπορικού Ομίλου μας, των «**Ελλήνων Περιηγητών**». Η Ροδόπη μας αντάμειψε γενναϊόδωρα, με μια εκρηκτική πανδαι-

σία απίθανων φθινοπωρινών χρωμάτων. Επιπλέον, στο «**Δασικό Χωριό Ερυμάνθου**», είχαμε την χαρά να ξαναβρεθούμε με τον **Θανάση Καραγιάννη**.

-Και γιατί δεν έρχεστε να μείνετε για λίγο στο Δασικό χωριό; Η διανυκτέρευση στα ξύλινα σπιτάκια μέσα στο δάσος, σε υψόμετρο 1350 μέτρων, θα είναι για σας μια εμπειρία ξεχωριστή.

Δεν χρειάζοταν να επιμείνει ιδιαίτερα ο

Είναι μεγάλο προνόμιο να βρίσκεται κανείς στον κατάλληλο τόπο την κατάλληλη στιγμή. Τέτοια χρωματική αρμονία της φύσης είναι αδύνατον να πετύχει χρωστήρας οποιουδήποτε ζωγράφου.

Θανάσης. Δύο εβδομάδες μετά, Νοέμβρη μήνα πια, ξεκινούμε το τρίτο ταξίδι για την Ροδόπη.

Η επαναλαμβανόμενη επίσκεψη σ' έναν τόπο είναι ίσως για κάποιους μια διαδικασία βαρετή. Για μένα, αντίθετα, έχει την αξία του ξαναταιώματος με φίλο αγαπητό, ξαναζώ μέσα από την ήδη γνωστή μου διαδρομή, εικόνες οικείες και λεπτομέρειες που αναμένω να ξαναδώ. Πόλη της Δράμας, οινοχώρια με πολύχρωμους αμπελώνες, χωριό Νικηφόρος με παραδοσιακά σπίτια και παλιό υδραγωγείο, αλληπάλληλες στροφές, παλιοί σιδηροδρομικοί σταθμοί και όρη Λεκάνης. Παρανέστι και ανεφοδιασμός στο βενζινάδικο του καλού μας φίλου **Σάββα Γεωργιάδη**, Νεοχώρι και αναμνήσεις παιδικής ηλικίας. Δύο χιλιόμετρα μετά η γνωστή αριστερή διακλάδωση που ανηφορίζει για Λειβαδίτη.

Οδηγούμε αργά, σε μια διαδρομή ήρεμη

και μοναχική κάτω από την σκέπη ενός μολυβένιου ουρανού. Οι ακτίνες του ήλιου διαχέονται απαλά, μέσα από σταχτόγκριζα σύννεφα, δημιουργούν έναν φωτισμό παράξενο, σπάνιο, σχεδόν εξωπραγματικό. Μακαρίζουμε τους εαυτούς μας για την εύνοια της φύσης απέναντί μας. Πολύ συχνά σταματάμε, βγαίνουμε από το αυτοκίνητο και φωτογραφίζουμε. Από το προσκλητήριο του φθινοπώρου δεν απουσιάζει κανένα δέντρο, όλα μοιάζουν να έχουν ντυθεί με τον λαμπρότερο ρουχισμό τους, που έχει τον δικό του ξεχωριστό χρωματισμό. Παρατηρούμε τα μικρά φυλλαράκια των γάβρων, που επιμένουν να είναι ακόμη πρασινοκίτρινα. Λίγο περισσότερο χρυσιζουν τα τρίλοβα σφενδάμια.

Χρυσοκίτρινες είναι και οι λεύκες, που επιδεικνύουν αυτάρεσκα τις τούφες των φυλλωμάτων τους στον μελανό θόλο του ουρανού. Πολύ λίγες αλλά με εντυπωσια-

κό βαθυκόκκινο χρώμα είναι οι κερασιές, ενώ οι φράξοι ταλαντεύονται ανάμεσα στις σπάνιες αποχρώσεις του μελιτζανί και βυσσινί.

Πού και πού προβάλλουν μωβ ανθισμένα ρείκια και λεπτεπίλεπτα, χρυσαφένια σαν φλουριά, φυλλαράκια ιτιάς. Εντυπωσιακές είναι οι σποραδικές ασημόλευκες, με αιθέριες φορεσιές σαν αραχνούφαντα νυφικά. Την πρωτοκαθεδρία, βέβαια, σ' αυτά τα μέσα υψόμετρα, διατηρούν με τον πληθωρισμό των χρωματισμών τους οι νεαρές και γέρικες βαλανιδιές. Υπάρχουν, ωστόσο, και κάποια δέντρα που μοιάζουν ασυγκίνητα και απαθή σ' όλο τούτο το χρωματικό πανηγύρι του φθινοπώρου. Είναι τα κέδρα και τα πουρνάρια, τα πεύκα, τα κυπαρίσσια και τα σκλήθρα. Όλα τούτα αρκούνται στις μονότονες διαβαθμίσεις των πράσινων χρωματικών τόνων, από το ανοιχτό πράσινο των κέδρων ως το βαθυπράσινο των κυπαρισσιών και των σκλήθρων.

Ανθισμένο ρείκι. Μια διακριτική αλλά τόσο γοητευτική, ιώδης χρωματική νότα, ανάμεσα στα επιθετικά πορτοκαλί-χρυσασφιά χρώματα της πλειονότητας των φυλλωμάτων του φθινοπώρου. Εκτυφλωτική λεύκα στις λαμπρότερες στιγμές της, σε έξοχη αντίθεση με τον σκούρο ουρανό.

**Ασημόλευκες στο δρόμο. Πάντα στη θέση τους, σε διάφορες εποχές του χρόνου.
Αριστοκρατική χρωματική αρμονία των πανέμορφων σημύδων.**

Είναι τόσο πολλά και συχνά τα σταματήματά, μας τόσο συναρπαστικές οι εικόνες, που δραπετεύει ανεξέλεγκτα ο χρόνος, δεν ξέρουμε πότε θα φτάσουμε στον προορισμό μας. Μα κι ούτε μας ενδιαφέρει. Το μόνο που έχει σημασία είναι το ταξίδι μακρύ, αργό, σαγηνευτικό.

-Στα τόσα χρόνια ταξιδιών και φωτογραφίσεων φθινοπώρου δεν θυμάμαι να έχω αντικρύσει τέτοια ποικιλοχρωμία, λέει η Άννα και δεν έχω κανένα λόγο να μην συμφωνήσω μαζί της.

Καθώς το υψόμετρο πλησιάζει τα **600** μέτρα, εμφανίζονται οι πρώτες σποραδικές σημύδες στο πλάι του δρόμου. Κοιτά στα **800** μέτρα προβάλλουν πυκνές αγριοφουντουκιές, οι βαλανιδιές όλο και λιγοστεύουν, περισσεύουν τα κέδρα και οι γάβροι, οι αβατσιινιές αποκτούν φύλλα βαθυκόκκινα, καφετιές φτέρες καλύπτουν τη γη.

Στα **1.150** μέτρα συναντάμε το κιόσκι

με την περίοπτη θέα στον κάμπο και στα Όρη της Λεκάνης. Ο αέρας ψυχραίνει, τα παράθυρα ανεβαίνουν, είναι σαν να 'χουμε διαβεί - μια αόρατη πύλη- που από το ήπιο φιλικό φθινόπωρο μας μπάζει βίαια στην ψυχρή επικράτεια του χειμώνα. Ήδη απλώνεται μπροστά μας ένα εντυπωσιακό υψίπεδο σε μέσο υψόμετρο **1.200** μέτρων. Κύριο χαρακτηριστικό του είναι η ταυτόχρονη παρουσία τριών από τα κορυφαία δέντρα της Ροδόπης: της **Δασικής Πεύκης**, της **Σημύδας** και της **Οξυάς**, σε μια χρωματική αρμονία μοναδική. Στο τέλος του υψιπέδου, απρόσμενα εντελώς, προβάλλει χαμηλότερα, το οροπέδιο του Λειβαδίτη. Αραιοχτισμένος ο οικισμός στα **1.250** μέτρα και ακόμη πιο αραιή η κατοίκισή του, που μόλις φτάνει τους **8** μόνιμους κατοικούς.

Από μια καμινάδα, μπροστά στο δρόμο βγαίνει καπνός. Προέρχεται από την ξυλόσομπα της ταβέρνας του **Ιορδάνη**

ΓΙΑ ΤΟ ΒΟΥΝΟ «ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ»

Ο Ερύμανθος είναι ένα βουνό στο ορεινό συγκρότημα της Κεντρικής Ροδόπης, πυκνοδασωμένο με πεύκα, οξυές, ερυθρελάτες, σημύδες, έλατα και κέδρα. Υψηλότερη κορυφή είναι ο **Ερύμανθος** ή **Αντάλοφος**, με υψόμετρο **1.569μ.** Σε κοντινή απόσταση, στα ΝΑ, ορθώνεται η εξίσου δασωμένη κορυφή της **Χαϊντούς**, με υψόμετρο **1.612μ.**

Στην ιστοσελίδα «*Κορυφή Ερύμανθος ή Αντάλοφος*» μπορούμε να βρούμε πολύ κατατοπιστικά στοιχεία και φωτογραφίες για ανάβαση στην κορυφή. Σύμφωνα με την ιστοσελίδα,

είναι μια διαδρομή συνολικού μήκους -από την αφητηρία ως τον τερματισμό- **3.800** μέτρων. Απ' αυτά, τα **3.180μ.** είναι δασικός δρόμος και τα υπόλοιπα **620μ.** μονοπάτι. Η διάρκεια της διαδρομής -με χαλαρό ρυθμό- υπολογίζεται σε μιάμιση περίπου ώρα. Η ανάβαση χαρακτηρίζεται εύκολη και η υψομετρική διαφορά είναι μόλις **244** μέτρα. Η σηματοδότηση αποτελείται από λευκά και κόκκινα σημάδια και επικουρικά, από ταινίες σήμανσης. Όλη η οικογένεια μπορεί να επωφεληθεί από μια τέτοια ανάβαση στην κορυφή του Ερύμανθου, που αν και δεν είναι από τις υψηλότερες, εν τούτοις παρέχει μια εξαιρετική θέα στα υψίπεδα της Ροδόπης.

Λεύκες, πεύκα και γάβροι, ασημόλευκες και βαλανιδιές παίρνουν μέρος στο πανηγύρι των χρωμάτων της Ροδόπης.

Καππαδόκα. Χαιρετάμε τους παλιούς μας φίλους, στο μαγαζί των οποίων έχουμε περάσει τόσες ωραίες στιγμές σε διάφορες εποχές. Φέρνει η **κυρα-Δέσποινα** τσιπουράκια με φασολάδα, χοιρινή τηγανιά και πατάτες τηγανιτές, δικής τους παραγωγής. Κάποτε ο Λειβαδίτης φημιζόταν για τις πατάτες του. Καλλιεργούντο πάνω από 1.000 στρέμματα, σε μέσο υψόμετρο 1.300 μέτρων, κυρίως για σποροπαραγωγή που διανεμόταν σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Σήμερα έχουν απομείνει μόλις 80-100 στρέμματα, που λιπαίνονται κυρίως με κοπριά. Γεννημένος το 1943 στον Λειβαδίτη, από πρόσφυγες γονείς, ο Ιορδάνης «φυλάττει *Θερμοπύλες*», σ' αυτή την τραχειά, ορεινή ερημιά. Αποχαιρετάμε τους φίλους μας και ξεκινάμε για το Δασικό Χωριό.

Στην περιμετρική διαδρομή της κορυφής του Ερύμανθου. Καθώς το υψόμετρο μεγαλώνει, λιγοστεύουν στα κλαδιά και περισσεύουν στον δρόμο τα ξερόφυλλα της οξυάς.

ΔΑΣΙΚΟ ΧΩΡΙΟ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ

Η ασφάλτινη διαδρομή με τις διαδοχικές στροφές διασχίζει απέραντο δάσος οξυάς. Τα φυλλώματα στα κλαδιά καλύπτουν όλη την χρωματική κλίμακα από το κίτρινο και το καφέ ως το πορτοκαλί και κοκκινωπό. Πέντε σχεδόν χιλιόμετρα μετά, και πριν φτάσουμε στο Δασικό Χωριό, συναντάμε αριστερά μια διακλάδωση με φαρδύ χωματόδρομο. Είναι η γνωστή διαδρομή των **2,6** περίπου χιλιομέτρων που οδηγεί στο κιόσκι του Δασαρχείου Ξάνθης, που σηματοδοτεί την αφετηρία του μονοπατιού για τον περίφημο καταρράκτη του Λειβαδίτη. Μετά το κιόσκι ο δασικός δρόμος συνεχίζει προς τα Β, εμείς -ωστόσο-επι τόσα χρόνια σταματούσαμε πάντα στο κιόσκι, πεζοπορούσαμε ως τον καταρράκτη και επιστρέφαμε. Δεν είχαμε ποτέ ως τώρα την περιέργεια ή τον χρόνο να συνεχί-

σουμε αυτό τον δρόμο, για να διαπιστώσουμε πού οδηγεί. Και ούτε βοηθούσαν οι - μέχρι τούδε- υφιστάμενοι χάρτες που ήταν πολύ γενικοί, χωρίς λεπτομέρειες για την συγκεκριμένη περιοχή. Πρόσφατα, ο νέος πεζοπορικός χάρτης (κλίμακας **1:50.000**) της **GEOPSIS** αποτυπώνει με μεγάλη ακρίβεια την χωμάτινη αυτή διαδρομή. Είναι κυκλική, γύρω από την κορυφή του **Ερύμανθου (1.569μ.)** και καταλήγει ακριβώς στο σημείο του προορισμού μας, το Δασικό Χωριό. Ξεκινάμε να την γνωρίσουμε.

Αρχίζει μια φανταστική διαδρομή μέσα σε πυκνό δάσος που αποτελείται κυρίως από οξυά, με ενδιάμεσες εμφανίσεις δασικής πεύκης και σημύδας. Τα ρέματα και τα ρυάκια που κυλούν από παντού, η βροχή που ξεσπάει και η καταχνιά, προσδίδουν στο τοπίο μια όψη, περισσότερο χειμωνιάτικη παρά φθινοπωρινή. Παράλληλα, το φως της μέρας λιγοστεύει, τα

Εσωτερικό από τον ιδιαίτερα φροντισμένο χώρο εστίασης στο Δασικό Χωριό Ερυμάνθου.

θερμοκρασία είναι ήδη χαμηλή. Ωστόσο, η κεντρική μονάδα του συγκροτήματος αποπνέει μια νότα αισιοδοξίας: τα παράθυρα είναι φωτισμένα και καπνίζει η καμινάδα.

Στο άνοιγμα της πόρτας μάς υποδέχεται εγκάρδια ο καλός μας φίλος Θανάσης Καραγιάννης. Μας ετοιμάζει αμέσως τσάι του βουνού. Το απολαμβάνουμε ζεστό και ευωδιαστό πλάι στο εκπληκτικό ενεργειακό τζάκι, που σκορπίζει στην μεγάλη αίθουσα μια εξίσια ζεστασιά. Παρατηρούμε τον φροντισμένο χώρο, με την πολύ ωραία επίπλωση και την περιμετρική τζαμαρία, που χαρίζει στον επισκέπτη του Ερύμανθου μια πανοραμική, άμεση εικόνα του βουνού. Στα 4 χρόνια που διαχειρίζεται τον τομέα της εστίασης του συγκροτήματος ο Θανάσης, έχει κάνει εξαιρετική δουλειά (1)

-Είναι νωρίς ακόμη για το δείπνο, λέει ο φίλος μας. Επωφεληθείτε λοιπόν, από τον χρόνο που μεσολαβεί για να χαλαρώσετε λιγάκι. Μας δίνει το κλειδί από το σπιτάκι και συνάμα δαδί για το τζάκι. Παίρνουμε τις ανηφοριές για το ξύλινο σπιτάκι, εγκατεστημένο ακριβώς δίπλα στο πευκοδάσος. Βρέχει δυνατά. Μια ομίχλη πυκνή, σαν αδιαπέραστο γκρίζο πέπλο, έχει καλύψει γύρω μας τα πάντα. Με το δαδί για προσάνναμμα και με λεπτά ξερόκλαδα πεύκου το τζάκι ανάβει στη στιγμή. Στη βεράντα του σπιτιού υπάρχει, προφυλαγμένη από την βροχή, μια μεγάλη στοίβα ξερών ξύλων οξυάς. Εκεί δίπλα ένα σκυλάκος κουνάει την ουρά του φιλικά. Η Άννα τον ανταμείβει με μια γενναία μπουκιά από το σάντουιτς που μας έχει περισέψει απ' το πρωί. Κουλουριάζεται στο πατάκι έξω από την πόρτα. Κάπως έτσι κουλου-

ριαζόμαστε κι εμείς δίπλα στις φλόγες του τζακιού.

Έξω η βοή του ανέμου λυσομανάει. Ανάμεσα στα κλαδιά των πεύκων ακούγεται σαν βαρεία, σφυριχτή ανάσα κουρασμένου οδοιπόρου. Βγαίνω έξω, ανοίγω το συμπαγές ξύλινο παντζούρι και το στερεώνω. Το θέαμα της βροχής και της ομίχλης, των κλαδιών που σείονται στον αέρα, δεν μπορεί να μένει έξω από το οπτικό μας πεδίο σ' αυτή την νύχτα της καταιγίδας. Η μόνη παρενέργεια από κάποιες βίαιες ριπές του ανέμου είναι ο καπνός από το τζάκι, που επιστρέφει σαν παρείσακτος επισκέπτης στο εσωτερικό. Ανοίγω λίγο ένα αντικρινό παράθυρο και κάπως βελτιώνεται η κατάσταση. Ξαπλώνει η Άννα στον μεγάλο καναπέ, απέναντι από τις φλόγες του τζακιού. Κουβαριάζομαι κι εγώ στον μικρότερο καναπέ, ενθυμούμενος τις επιταγές του ιπποτισμού. Δεν αργεί να μας πάρει ο ύπνος αβίαστα, γλυκά.....

ΤΟ ΤΣΙΠΟΥΡΑΚΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΣΗ

Μας ξυπνάει ο ήχος του τηλεφώνου και η πρόσκληση του Θανάση.

-Το δείπνο είναι έτοιμο, μην αργείτε.

Ρίχνω δύο μεγάλα κούτσουρα οξυάς, ασφαλίζω με το μεταλλικό πλέγμα το τζάκι και βγαίνουμε στην ζοφερή νύχτα του Ερυμάνθου.

Αδιάβροχα, κουκούλες, μας μαστιγώνει η βροχή. Πάει να σπκωθεί ο σκύλος για να μας ακολουθήσει, ύστερα αφήνει τους συναισθηματισμούς και ξανακουλουριάζεται στο πατάκι. Πλατσουρίζουμε για μερικά λεπτά στα νερά και κάποια στιγμή φτάνουμε στο κεντρικό κτίριο.

---

(1) Το Δασικό Χωριό Ερυμάνθου δημιουργήθηκε το **1992** από το Δασαρχείο Ξάνθης, ως χώρος δασικής αναψυχής στα πλαίσια μια πολιτικής -την εποχή εκείνη- για δημιουργία άνω των 10 Δασικών Χωριών. Το **2000** το ενοίκισε ο Δήμος Σταυρούπολης. Το **2012** ο Θανάσης Καραγιάννης απέκτησε -με δημοπρασία- την επιχείρηση εστίασης της μονάδας. Το δικαίωμα εκμετάλλευσης των ξενώνων διατήρησε ο Δήμος Σταυρουπόλεως, δείχνοντας με τον καλύτερο τρόπο πώς μια Δημοτική επιχείρηση μπορεί άριστα να αξιοποιήσει τις δυνατότητες μιας εκπληκτικής περιοχής για φυσιολάτρες, ορειβάτες, περιπατητές, όλη την ελληνική οικογένεια.

ΔΑΣΙΚΟ ΧΩΡΙΟ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ

Στους ΝΔ πρόποδες του Ερύμανθου, στον αυχένα μεταξύ Ερύμανθου και Χαϊντούς και σε υψόμετρο 1350 περίπου μέτρων, είναι εγκατεστημένο το συγκρότημα του «Δασικού Χωριού Ερυμάνθου». Στα 13 ξύλινα σπιτάκια, χωρητικότητας 4-5 ατόμων, μπορούν να φιλοξενηθούν κάτι παραπάνω από 50 επισκέπτες. Όλα τα σπιτάκια διαθέτουν τζάκι με ξύλα και είναι εφοδιασμένα με ψυγείο, τηλεόραση και βασικά μαγειρικά σκεύη. Η διανυκτέρευση σ' αυτό το υψόμετρο και μέσα στην καρδιά του δάσους αποτελεί, κάθε εποχή του χρόνου, μια ιδιαίτερη εμπειρία.

Εξίσου σημαντική είναι και η εμπειρία της εστίασης στο Δασικό Χωριό. Με την προσωπική συμμετοχή και επίβλεψη του Θανάση είναι βέβαιο, ότι κάθε μερακλής επισκέπτης του Ερύμανθου θα έχει τις ωραιότερες γευστικές αναμνήσεις. Αρκεί ν' αναφέρουμε μερικά από τα πιάτα που παρασκευάζονται στον ξυλόφουρνο όπως το στιφάδο με μοσχαράκι ελευθέρας βοσκής της περιοχής, το χοιρινό γάστρας με λαχανικά, το κατσικάκι γάστρας με ντόπιες πατάτες αλλά και το μοσχαράκι γάστρας με μπύρα «Βεργίνα». Δεν θα 'πρεπε να παραλείψουμε την παραδοσιακή φασολάδα και την μανιταρόσουπα με άγρια μανιτάρια, καθώς και την ποικιλία των τσιπουρομεζέδων που συνοδεύουν το εξαιρετικό, αγνό τσίπουρο του Θανάση.

Στο τελευταίο φως της μέρας προβάλλουν μέσα στην ομίχλη τα σπιτάκια του Δασικού Χωριού. Η εικόνα δεν θα μπορούσε να είναι πιο ατμοσφαιρική. Ούτε η φυσιογνωμία του Θανάση Καραγιάννη θα μπορούσε να είναι πιο αντιπροσωπευτική ενός ανθρώπου με μακρά θητεία, αγάπη και εμπειρία στο βουνό.

Ένα μεγάλο τραπέζι είναι στρωμένο δίπλα στο τζάκι. Επάνω του είναι τοποθετημένα με τάξη τα πιάτα με πάμπολλα καλούδια, από ψητά κρεατικά μέχρι μεζεδάκια για τσίπουρο. Ανάμεσά τους υπάρχουν καραφάκια με τσίπουρο και κανάτες με σκουροκκόκινο κρασί. Μένουμε άναυδοι.

-Για μας είναι όλα αυτά;

-Μην ανησυχείτε, όπου νάναι καταφθάνουν οι ενισχύσεις.

Από πολύ μακριά φτάνουν οι ενισχύσεις, από το μυθικό νησί των Φαιάκων. Είναι οι Κερκυραίοι **Πέτρος, Φώτης, Ηλίας** και **Κώστας**. Έρχονται για πρώτη φορά στον Ερύμανθο, επισήμως για να κυνηγήσουν...πουλιά, στην πραγματικότητα, όμως, για να περάσουν ευχάριστες στιγμές στα ορεινά, μιας και σχεδόν δεν υπάρχουν πια πουλιά.

Τσουγκρίζουμε τα ποτήρια μας με το εξαιρετικό ντόπιο τσίπουρο του Θανάση και με το εξίσου υπέροχο, φετινής σοδειάς Κερκυραίο κρασί. Προέρχεται από τα αμπέλια του Κώστα και είναι μονοποικιλιακό Cabernet Sauvignon. Κυλούν οι ώρες, τριζοβολάει το τζάκι, έξω στο δάσος μαίνεται ο χειμώνας. Τον ξορκίζουμε με κουβεντούλες καλοκαιριάτικες, με αναμνήσεις από τις αμμουδερές παραλίες της Κέρκυρας, την λιμνοθάλασσα και τους αμμόλοφους της Λευκίμης, τα μονοπάτια του Παντοκράτορα και τα παλιά πέτρινα χωριά στα βόρεια του νησιού... Το καλοκαιράκι, ωστόσο, όσο κι αν μας λείπει, είναι ακόμη μακριά, εδώ ψηλά, στον Ερύμανθο της Ροδόπης, η χειμωνιάτικη νύχτα καλά κρατεί.

Ζεστούλα, κρασί και τσίπουρο, βλέμματα νυσταγμένα, πάμε να βοηθήσουμε τον Θανάση μ' όλο αυτό το πιατομάνι, μας βάζει τις φωνές. Ομίχλη πηχτή έχει καλύψει απ' άκρη σ' άκρη το Δασικό Χωριό, την διαπερνούν -για κάποια δευτερόλεπτα- μόνον οι αστραπές. Ο σκυλάκος λείπει από το πατάκι της πόρτας, έχει βρει ασφαλέστερο καταφύγιο στην αποθηκούλα των ξύλων.

Μέσα στο σπιτάκι το τζάκι αντέχει ακόμη. Το συδαιλίζω λίγο, του ρίχνω δύο

ξύλα και ζωνρεύει. Εμείς, αντίθετα, δεν συμεριζόμαστε την ζωντάνια του. Έχουμε φτάσει στα όρια της αντοχής μας. Στις 4 τα χαράματα πετάγομαι αλαφιασμένος από έναν πάταγο φοβερό, σαν κοντινή τουφεκιά. Μένω ακίνητος μερικές στιγμές, προσπαθώ ν' αφουγκραστώ, ν' αντιληφθώ το είδος και την προέλευση του κρότου. Που επαναλαμβάνεται μερικά δευτερόλεπτα μετά, έξω ακριβώς από το παράθυρο του σπιτιού. Βγαίνω στο κρύο και βλέπω το παντζούρι να χτυπιέται στον τοίχο, να έχει σπάσει τους «κάβους» που το κρατούσαν ασφαλισμένο από τις ριπές του ανέμου.

Με νέα πατέντα στερεώνω και πάλι το παντζούρι, ψυχασμένος πια, πως ως το ξημέρωμα, οι μόνοι ήχοι θα προέρχονται από το φύσημα του βοριά.

ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ Η ΕΠΟΜΕΝΗ ΜΕΡΑ

— ημερώνει, «ωρολογιακά», όμως μόνον.

— Στις 7 το πρωί η νύχτα, συνεπικουρούμενη από την αδιαπέραστη ομίχλη αρνείται να παραδώσει τη θέση της στη μέρα. Ο Θανάσης μας περιμένει με αναμμένο το τζάκι, τσάι του βουνού και αχνιστό σπιτικό τραχανά. Δεν θα μπορούσαμε να επιθυμήσουμε ωραιότερο πρωινό.

-Την επόμενη φορά σας περιμένω ναρθείτε με τα χιόνια, να ζήσετε εδώ χειμώνα αυθεντικό, λέει ο Θανάσης, καθώς μας αποχαιρετάει.

Ξεκινάμε την διαδρομή της επιστροφής. Τούτη τη φορά αποφασίζουμε ν' αποφύγουμε τις απότομες στροφές και τις κλίσεις του Λειβαδίτη. Επιλέγουμε την εναλλακτική προσέγγιση προς την Σταυρούπολη και την πόλη της Ξάνθης. Συναντάμε την γνωστή μας διακλάδωση σε απόσταση 4,2 χλμ. Ν. του Δασικού Χωριού. Εκεί η πορεία γίνεται ανηφορική και, μερικές εκατοντάδες μέτρα μετά, περνάει κοντά από τον Παραδοσιακό Οικισμό Σαρακατσάνων «**Ο ΛΕΠΕΝΙΩΤΗΣ**», που κατασκευάστηκε από το 2001-2004 επί Νομαρχίας Γεώργιου Παυλίδη.

Κατηφορίζουμε μέσα σε πυκνή ομίχλη, πολύ ενοχλητική. Είναι μια οδήγηση δυ-

Μπορεί η ηλιόλουστη Ροδόπη να είναι ειδυλλιακή αλλά όταν πέφτει η πυκνή ομίχλη και τα ξερόφυλλα του φθινοπώρου, αποκτάει μια ιδιαίτερη γοητεία.

Ο εμβληματικός -αν και πολύ ισχνός- καταρράκτης του Λειβαδίτη, με την χαρούμενη συντροφιά των Ελλήνων Περιηγητών.

σάρεστη, που ελάχιστα μας επιτρέπει να θαυμάζουμε τα εκπληκτικά χρώματα της φύσης ολόγυρά μας.

-Δεν θα συνεχίσει για πολύ έτσι, λέω στην Άννα. Μόλις διαλυθεί η ομίχλη και φανεί ο ήλιος, θα ξαναγίνει μια μέρα αυθεντικά φθινοπωρινή, πολύ συναρπαστική.

Οι προβλέψεις μου δεν αργούν να επιβεβαιωθούν. Καθώς το υψόμετρο χαμηλώνει κάτω από τα 1.000 μέτρα, εμφανίζονται στο συμπαγές γκρίζο οι πρώτες ρωγμές, το σύθαμπο ημερεύει, αχνοφαίνεται ο ήλιος, άχρωμος αρχικά και ασθενικός και στην συνέχεια ζωηρός και ευχάριστα θερμός. Σβήνω τα φώτα της ομίχλης, ο ουρανός μάς γνέφει από ψηλά καθαίριος και βαθυγάλαζος. Η Άννα ξαναπιάνει την φωτογραφική της μηχανή, αποτυπώνει βαλανιδιές, σφενδάμια, αγριόλευκες, κε-

ρασιές, πλαγιές κυματοειδείς με απειρία χρωματισμών, εικόνες μαγικές, αντίστοιχες αλλά παράλληλα και διαφορετικές από τις χθεσινές. Αισθανόμαστε προνομιούχοι, ευτυχισμένοι που ζούμε σ' αυτή την χώρα.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗ ΤΟΥ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ

Ο Καταρράκτης του Λειβαδίτη αποτελεί, εδώ και πολλά χρόνια, έναν από τους πιο θεαματικούς και αγαπημένους μας προορισμούς. Το πρώτο εμπειριστωμένο μας άρθρο στον καταρράκτη του Λειβαδίτη -και παράλληλα στον οικισμό του Λειβαδίτη και στο Δασικό Χωριό Ερυμάνθου- έγινε το φθινόπωρο του **1999**(2).

---

(2)ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ, τεύχος 14

Βατόμουρα στον Ερύμανθο, σε όλα τα ενδιάμεσα στάδια ωρίμανσης.

Τότε περιγράψαμε την κλασική -παλινδρομική- διαδρομή προς τον καταρράκτη από το κιόσκι του Δασαρχείου Ξάνθης, μέσω του ελικοειδούς μονοπατιού στο δάσος οξυάς.

Αυτή την τόσο εντυπωσιακή διαδρομή ακολουθήσαμε για όλα τα υπόλοιπα χρόνια είτε μόνοι μας είτε με φίλους. Υπήρχε, ωστόσο, άλλη μια διαδρομή, που γνωρίζαμε την ύπαρξή της αλλά δεν την είχαμε επιχειρήσει ποτέ. Με την επίσκεψή μας στον Ερύμανθο είχαμε την ευκαιρία να την γνωρίσουμε.

Συναντάμε την αφετηρία του μονοπατιού προς τον καταρράκτη σε απόσταση ενός χιλιομέτρου από την έξοδο του χωριού Λειβαδίτη, με κατεύθυνση Β, προς το Δασικό Χωριό. Στα αριστερά του ασφάλτινου δρόμου βρίσκεται ένα μικρό, χορταριασμένο ξέφωτο, με κόκκινο σημάδι σε κορμό σημύδας και πινακίδακι **E6** σε κορμό πεύκου. Το υψόμετρο είναι **1.215μ.**

11:00 Ξεκινάμε ένα κατηφορικό, ήπιο μονοπάτι, που διασχίζει πανέμορφο

δάσος από οξυές και σημύδες, νεαρά δέντρα δασικής πεύκης, σφενδάμια και κέδρα.

11:15 Ένας δασικός δρόμος, που έχει διανοιχθεί κυρίως για υλοτομικούς σκοπούς, κόβει κάθετα το μονοπάτι. Περνάμε απέναντι, με κατεύθυνση Β-ΒΔ, συναντώντας πινακίδα και κόκκινο σημάδι. Το έδαφος είναι χωμάτινο, μαλακό, στρωμένο με παχύ στρώμα ξερόφυλλων. Ανάμεσα στις οξυές αναπτύσσονται σημύδες, μια μεγάλη συστάδα που για αρκετές εκατοντάδες μέτρα μας συντροφεύει με γκριζόλευκους, πανύψηλους κορμούς. Μερικά λεπτά μετά ένας νέος υλοτομικός δρόμος κόβει το μονοπάτι μας. Ήδη στην ηρεμία του τοπίου παρεμβάλλεται ο βίαιος χαρακτηριστικός ήχος των αλυσοπρίονων. Οι σημύδες συνεχίζουν για λίγο ακόμη, λεπτόκορμες και πανύψηλες. Κάποιες, μάλιστα, πρέπει να ξεπερνούν τα 30 μέτρα. Σταδιακά, όμως, την απόλυτη κυριαρχία του δάσους καταλαμβάνουν οι οξυές.

11:35 Συναντάμε τον υλοτομικό δρόμο για τρίτη φορά. Το μονοπάτι συνεχίζει απέναντι πολύ κατηφορικό. Σ' ένα 10λεπτο φτάνουμε σε διακλάδωση, σε υψόμετρο 1.000 μέτρων. Ένας κόκκινος κύκλος με λευκό εγγεγραμμένο **X** μας προειδοποιεί να μην κατευθυνθούμε αριστερά αλλά να συνεχίσουμε δεξιά. Απότομος κατήφορος και πάλι, η χρήση του μπατόν είναι πολύ υποβοηθητική.

Στο βάθος της ρεματιάς ακούγεται κελάρισμα νερού. Καθώς κατηφορίζουμε αναπτύσσονται βρύα στους βράχους, περισεύει η υγρασία. Το ρέμα αποκαλύπτεται ζωντανό, με διάφανες λιμνούλες και καταρρακτάκια, προάγγελους του μεγάλου Λειβαδίτη.

12:00 Φτάνουμε στην πετρώδη κοίτη, σε υψόμετρο 950 μέτρων. Ακολουθώντας τα κόκκινα σημάδια περνάμε το ρέμα πάνω σε στενό ξύλινο γεφύρι. Αμέσως μετά ανηφορίζει το μονοπάτι πετρώδες, με έντονη κλίση και ανάμεσα σε φράξους, σφενδάμια και γάβρους, μια βλάστηση χαμηλή και τελείως διαφορετική από εκείνη με τις σημύδες και τις οξυές που

συναντούσαμε μέχρι τώρα.

12:10 Ο ανήφορος τελειώνει, έχουμε ήδη φτάσει στο γνωστό μας ξύλινο καλυβάκι του Δασαρχείου, που συναντάμε πάντα στην κλασική διαδρομή προς το Λειβαδίτη. Το υψόμετρο εδώ είναι **995** μέτρα και ο χρόνος -με ελάχιστες μικροστάσεις από την αρχή της διαδρομής- είναι **1.10'** (η σχετική πινακίδα προς το χωριό Λειβαδίτη αναφέρει **2 ώρες**, εξαιτίας της υψομετρικής διαφοράς).

Για τον καταρράκτη του Λειβαδίτη δεν απομένουν πια παρά **900** μέτρα καταπορικώς διαδρομής, που ολοκληρώνουμε σε **20** περίπου λεπτά. Το υψόμετρο στον καταρράκτη είναι **875** μέτρα. Στη συνέχεια, για να φτάσουμε ως το κίосκι του Δασαρχείου (στην αφετηρία της κλασικής διαδρομής) χρειάζεται να καλύψουμε την ανηφορική διαδρομή των **2.000** μέτρων, με υψομετρική διαφορά **285** μέτρων. Ο χρόνος που χρειαζόμαστε είναι **45'**.

Μέσα από τις εγκαταστάσεις του Δασικού Χωριού ένα μονοπάτι κατηφορίζει ελαφρά μέσα σε πευκοδάσος, με κατεύθυνση ΝΔ. Μετά από **2,7** χλμ. (**45'** περίπου) το μονοπάτι συναντάει το φαρδύ δασικό δρόμο σε απόσταση **700** μέτρων από το κίосκι του Δασαρχείου. Έτσι, σε λιγότερο από μια ώρα μπορεί κάποιος, ξεκινώντας από το Δασικό Χωριό, να φτάσει στην αφετηρία του καταρράκτη.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε θερμά τον **Δήμο Σταυρούπολης** και τον **Θανάση Καραγιάννη** για την φιλοξενία στο Δασικό Χωριό Ερυμάνθου, καθώς και για όλες τις βοήθειες και πληροφορίες.

Επίσης τον φίλο και εξαιρετικό φωτογράφο αγώνων **Μπάμπη Γκιριζιώτη** για την παραχώρηση φωτογραφικού υλικού του ROUT.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Στην **Σταυρούπολη** της Ξάνθης, στον ξενώνα «ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ», ο **Παντελής Θεοδωρίδης** μας υποδέχεται με δροσερό νερό και λουκουμάκι. Σαν να βρισκόμαστε σε αρχονταρίκι μοναστηριού.

Το καθιστικό είναι λιλιπούτειο αλλά αρκετό για λίγους μερακλήδες. Που απολαμβάνουν μια υπέροχη θαλπωρή με το αναμμένο τζάκι, τα παλιά ξύλινα πατώματα, τα χοντρά δοκάρια οροφής.

Σπίτι παραδοσιακό, εκατοχρονίτικο, αναπλάσθηκε έξοχα, με απόλυτο σεβασμό στην εξαιρετική του αρχιτεκτονική. Τρία δωμάτια όλα κι όλα, με θαυμάσια επίπλωση και σημασία στη λεπτομέρεια, αποτελούν το ιδανικό ορμητήριο για εξερεύνηση της Ροδόπης και της γύρω περιοχής. Που με την καθοδήγηση του Δασολόγου Παντελή Θεοδωρίδη, γίνεται ακόμη πιο συναρπαστική και σημαντική.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΞΕΝΩΝΑΣ

Το αρχοντικό

Σταυρούπολη, Ξάνθης . Τηλ-Fax: 25420-22225, 6936-512162 . www.toarhodiko.gr

2016

Rodopi Advendurun Rout

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Μπάμπης Γκιριτζιώτης

©Babis Girtziotis|GO experience

Το κορυφαίο γεγονός στην ευρύτερη περιοχή είναι ο **Rodopi Advendurun Rout**, ο σκληρότερος και πιο απαιτητικός αγώνας ορεινού τρεξίματος στην Ελλάδα. Μια ομάδα ατόμων, με αγάπη στο ορεινό τρέξιμο και γενικότερα στο βουνό, υπήρξαν οι πρωτοπόροι στην σχεδίαση αυτού του αγώνα. Ήταν οι: **Ηλίας Σπυριδόπουλος** από την Ξάνθη, **Χρήστος Κατσάνος** από την Ήπειρο, **Λάζαρος Ρήγος** από το Λιτόχωρο, **Θανάσης Καραγιάννης**, **Παντελής Γενιτζές** και **Τάσος Τσούλιας** από την Ξάνθη, καθώς και ο **Άγγελος Αγαθαγγελίδης** από την Σταυρούπολη Ξάνθης.

Ο πρώτος αγώνας που ήταν μια δοκιμαστική διαδρομή **123** χλμ. ονομάστηκε **RODOPI ULTRA TRAIL**. Το 2010 οι διοργανωτές «ανέβασαν τον πήχη», η διαδρομή έφτασε τα **100** μίλια (160χλμ), με θετική υψομετρική διαφορά **+8000** μέτρα περίπου. Μέχρι το 2012 ο αγώνας διατηρούσε την ονομασία **RODOPI ULTRA TRAIL**.

Έκτοτε ο αγώνας έχει καθιερωθεί με την ονομασία «**RODOPI ADVENDURUN**» (με την συντομογραφία **ROUT**). Για την ιστορία αναφέρουμε, ότι το **2010** στην γραμμή εκκίνησης είχαν εμφανισθεί **48** δρομείς, ενώ το **2016** οι συμμετοχές έφτασαν τις **186!**

Μερικά ενδιαφέροντα στοιχεία για τον αγώνα είναι και τα εξής: η διαδρομή έχει κοινό σημείο εκκίνησης και τερματισμού το Δασικό Χωριό Ερυμάνθου. Η ευρύτερη περιοχή διεξαγωγής του αγώνα είναι από τις αντιπροσωπευτικότερες ορεινές δασικές εκτάσεις στην Ελλάδα και αποτελεί τμήμα του «**Εθνικού Πάρκου Ροδόπης**» μιας από τις περιοχές σπάνιου φυσικού κάλλους αλλά και βιοποικιλότητας, αφού αποτελεί ενδιαίτημα μεγάλων θηλαστικών, όπως η αρκούδα, το ελάφι, το αγριόγιδο, το ζαρκαδί.

Ο **ROUT** είναι ένας αγώνας περιπέτειας, που απαιτεί άριστη φυσική κατάσταση, αποθέματα ψυχικών δυνάμεων, θάρρος και μεγάλη εμπειρία. Το μεγάλο μήκος

©Babis Girtziotis|GO experience

της διαδρομής και οι αντικειμενικές δυσκολίες του αγώνα θέτουν σε δοκιμασία όχι μόνο τις φυσικές αλλά και τις ψυχικές αντοχές των αθλητών. Απαραίτητο κριτήριο συμμετοχής στον ROUT αποτελεί η τεκμηριωμένη εμπειρία του αθλητή σε παρόμοιους αγώνες ορεινού τρεξίματος δηλαδή ένας τουλάχιστον τερματισμός σε αγώνα TRAIL άνω των **50** μιλίων (**80 χλμ**) τα τελευταία, προ της διεξαγωγής του αγώνα, τρία ημερολογιακά έτη. Ο αγώνας διεξάγεται κάθε Οκτώβρη και η εκκίνηση δίδεται στις 06:00 της Παρασκευής. Ως χρονικό όριο τερματισμού θεωρούνται οι **40** ώρες ή το βράδυ του

Σαββάτου, στις 22:00 Κάθε τερματισμός μετά απ' αυτό το χρονικό όριο θεωρείται εκπρόθεσμος.

Εξυπακούεται, ότι στην μεγάλη προσπάθειά τους οι αθλητές έχουν υποστήριξη της Διοργάνωσης, με μερική τροφοδοσία στη διάρκεια του αγώνα και πλήρη τροφοδοσία (με κανονικό γεύμα) στους Έξι Σταθμούς Υποστήριξης.

Προβλέπεται επίσης ιατρική υποστήριξη καθώς και ειδικευμένο προσωπικό που ακολουθεί ως «Σκούπα» και τον τελευταίο αθλητή της κούρσας, ώστε να είναι εξασφαλισμένη η άμεση επέμβαση σε περίπτωση ανάγκης.

Το Δασικό Χωριό Ερμιάνθου σε υψόμετρο 1350 μέτρων. Λειτουργεί όλο το χρόνο. Για κάθε πληροφορία μπορείτε να απευθυνθείτε στον υπεύθυνο λειτουργίας **Θανάση Καραγιάννη** τηλ. **6976 781945**, καθώς και στην Δημοτική Επιχείρηση Ανάπτυξης **ΝΕΣΤΟΣ-ΡΟΔΟΠΗ** τηλ. **25420 21008** και **25410 63710**.

Ταβέρνα **ΚΑΠΠΑ-ΔΟΚΑΣ** : τηλ. **25410 67102 & 6976 002949**

Τμήμα από τον χάρτη **Θράκη και Ανατολική Μακεδονία 1: 200 000** των εκδόσεων **Terrain** www.terrainmaps.gr

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΔΑΣΙΚΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

- από Παρνεστη: **40 χλμ.**
- από Ξάνθη: **27 χλμ.**
- από Σταυρούπολη: (μέσω Α. Καρούφουτου) **30 χλμ.**
(μέσω Λυκοδρομίου) **42 χλμ.**
- από Δράμα: **77 χλμ.**
- από Θεσσαλονίκη: **223 χλμ.**
- από Αθήνα: **721 χλμ.**

